

La maledicció del Graal càtar

*Proposta
didàctica*

Sara Casanoves

E@PLA!

© 2010 Joan Pla
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 176 pàgines
Enquardernació en rústica

© 2010 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
☎ 961 590 883
info@bullent.net
Directora de la col·lecció: Pilar Puchades

SINOPSI

aria no se sent còmoda a casa. Angoixada pels típics conflictes familiars amb els pares i un germà drogoaddicte, fuig a Carcassona on viu Charles, un jove a qui va conèixer en un viatge d'intercanvi estudiantil. Amb ella s'emporta una estranya medalla que du encastada una excepcional maragda. Només quan la llueix en un dels actes culturals que es fan a l'estiu a Carcassona, Monsieur Brouart reconeixerà la joia i començarà una llarga i trepidant història per aconseguir el Graal càtar, sobre el qual pesa una greu maledicció que s'anirà complint sense excepcions.

L'AUTOR

Joan Pla va nàixer a Artana (La Plana Baixa), als peus de la Serra d'Espadà, l'any 1942, i resideix a Borriana des de fa molts anys. Estudià tres anys d'Econòmiques tot i que finalment es decantà per Magisteri. Ha exercit com a professor i actualment està jubilat. Com a escriptor, començà a publicar l'any 1980. Ara, es dedica de ple a la lectura i a l'escriptura i també visita escoles i instituts per a promoure la lectura i trobar-se amb els seus lectors. En Edicions del Bullent ha publicat *L'Omicrom*, *El secret de Hassan*, *el morisc*, *L'ordinador màgic*, *Tots els noms d'Eva* i *El crim del mas maleït*. Amb la seua darrera novel·la *La maledicció del Graal càtar* ha rebut el 29é Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Aquesta proposta didàctica pretén servir els alumnes de 3r i 4t d'ESO com a guia de treball que facilite la comprensió de la novel·la que van a llegir des del mateix moment en què comencen a fullejar-la. Així, es recull a continuació tot un seguit d'activitats de diferent tipus seqüenciades en tres apartats que anomenarem:

◆ **Apropem-nos a la novel·la:** són activitats que es realitzaran abans de començar la lectura. Amb elles s'intenta que l'alumne prenga contacte amb el text que té al davant parant atenció als elements que envolten la novel·la (portada, contraportada i autor).

◆ **Endinsem-nos en la novel·la:** en aquest apartat es proposen activitats que els alumnes realitzaran en el moment de la lectura del text i que els ajudaran a resoldre tots aquells dubtes que els hi vagen sorgint.

◆ **Treballem la novel·la:** finalment, s'inclouen activitats que conduiran l'alumne a revisar, rellegir i analitzar el text quasi pàgina per pàgina i, per tant, li permetran arribar a una comprensió global de la novel·la. Aquest apartat recull també totes aquelles activitats que prenen el text com a pretext per desenvolupar algun aspecte d'interès.

APROPEM-NOS A LA NOVEL·LA

I. Portada i contraportada

Com ja saps, la portada i la contraportada d'un llibre contenen una sèrie d'elements que ens obrin unes expectatives en relació amb allò que hi trobarem al seu interior. Analitzem-les, doncs!

1. Començarem pel títol. Què és un *Graal càtar*? Busca al diccionari les definicions d'ambdós conceptes i anota-les ací:

.....

2. Fixa't ara en la imatge del fons i en la figura central de la portada. Com les descriuries? Què ens mostren eixes imatges? Explica quina relació creus que poden tenir amb el títol de la novel·la.

3. Quan acabes de llegir-la, torna a aquest punt i indica quins canvis proposaries tu per a la portada i per al títol. Pots dissenyar la teua pròpia portada tot i afegint un títol que consideres més adequat per al contingut de la novel·la.
4. A partir d'aquesta informació explica breument quin tipus d'història penses que vas a llegir. Quina serà la trama principal?
5. Finalment, a la part inferior de la portada pots comprovar que apareix el logotip de l'editorial i de la col·lecció. Què s'entén per *logotip*? Quina és la seua utilitat? Imagina que treballes en una editorial i t'encarreguen dissenyar el seu logotip, com seria?
6. Passarem ara a la contraportada. Llig atentament la sinopsi que hi apareix i respon les qüestions:
 - 6.1. Coincideix el que acabes de llegir amb el que tu t'havies imaginat? Anota les similituds i les diferències més evidents.
.....
.....
 - 6.2. En quin gènere inclouries aquesta novel·la?
.....
.....
 - 6.3. Com t'imagines els personatges principals?
.....
.....
7. Segur que coneixes altres llibres que narren històries semblants. Anota a la graella el títol, el nom de l'autor o autora i un breu resum de l'argument de cadascun d'ells. Pensa que també poden estar escrits en altres llengües.

TÍTOL	AUTOR/A	ARGUMENT

II. L'autor

8. Joan Pla és un escriptor molt reconegut en l'àmbit de la narrativa juvenil amb un gran nombre de llibres publicats i també de premis literaris. Visita el seu bloc www.llibresjoanpla.blogspot.com i resol aquestes propostes:
 - 8.1. Com ja saps, el nostre escriptor ha rebut el 29é Premi de Narrativa Juvenil Enric Valor pel seu llibre *La maledicció del Graal càtar*. Al seu bloc es recull el vídeo del moment en què rep el premi i dedica unes paraules al públic present. Només has de punxar i escoltar atentament:

- De quines casualitats parla quan fa referència al Montcabrer?
.....
.....

- Quina relació estableix entre el rei Jaume I i l'origen de la seua novel·la?
.....
.....

- Quin altre graal esmenta?

.....
.....

8.2. D'altra banda, pel que fa a Enric Valor, Joan Pla inclou també unes paraules amb motiu del 10é aniversari de la seua mort. Et proposem recaptar informació sobre aquest famós escriptor i la seua obra:

- Qui fou Enric Valor?

.....
.....

- Per què Pla es refereix a ell com a *Mestre i home dedicat al conreu de la nostra llengua*?

.....
.....

- Coneixes alguna de les seues *Rondalles valencianes*? Si és així, explica'n l'argument; en cas contrari, busca'n una, llegeix-la i explica-la breument (en podràs trobar a la pàgina web d'Edicions del Bullent, www.bullent.net)

.....
.....

- Quines altres obres ha escrit Enric Valor?

.....
.....

9. Ara fes una recerca més ampla sobre quines altres novel·les juvenils ha publicat Joan Pla i quins altres premis ha rebut al llarg de la seua carrera literària.

ENDINSEM-NOS EN LA NOVEL·LA

1. Busca al diccionari totes les paraules i expressions que no entengues i anota el seu significat:

2. Pren nota també de tots aquells noms i conceptes que consideres claus per comprendre la línia argumental de la narració:

TREBALLEM LA NOVEL·LA

1. Completa la fitxa de la novel·la:

Títol de l'obra: _____
Cognoms, nom de l'autor: _____
Editorial: _____
Ciutat i any de l'edició: _____ Nombre de pàgines: _____
Collecció: _____ Núm.: _____
Tema/gènere: _____
Lloc i temps de l'acció: _____
Argument: _____

Tipus de narrador: _____

Personatges: • Principals _____

• Secundaris _____

Valoració personal: _____

○

2. Ara comprovarem si tens bona memòria. Respon les preguntes que es formulen a continuació procurant no mirar el llibre. Et permetem fer una ullada, però només una!

a) Com es coneixen Charles i Maria?

.....

.....

b) Descriu el moment en què Pau es desperta el matí que Maria ja havia marxat i com va recuperant la consciència.

.....

.....

c) Qui foren els *hòmens bons*? Per què se'ls anomenava així?

.....

.....

d) A què es dediquen M. i Mme Matheu? Descriu-los.

.....

.....

e) Què descobreix Maria en la medalla la primera nit a Carcassona?

.....

.....

f) Qui és Teresa? Explica tot allò que recordes d'aquest personatge.

.....

.....

g) En què consisteix la tradició de *la cremada de la ciutat* de Carcassona?

.....

.....

h) Quins objectes de valor li van robar a Amiel la nit que l'assassinaren?

.....

.....

i) Què els succeeix a Maria i a Mme Nathalie a la porta de Narbona en eixir del teatre?

.....

.....

j) Quin origen té la maragda segons els càtars? Quin nom rep?

.....

k) Quin any va eixir la Pedra de llum de terres occitanes? Qui se la va endur? On?

.....

l) Explica breument el contingut del manuscrit d'Elisenda Fontanet.

.....

m) Busca el significat dels conceptes de *ribalds* (p. 63) i *faidits* (p. 64).

.....

n) Qui són els dos principals sospitosos d'haver-li robat la maragda a Maria?

.....

o) Descriu l'encontre entre Charles i Maria i l'home vell a Montsegur. Qui era aquest home? Què buscava? Què succeeix a continuació?

.....

p) Quin paper té Juliu Caumescu en la novel·la?

.....

q) Després de la visita de M. Brouart i Maria als Soets, Bernat se'n va a buscar Pau. Per què? Com acaba l'encontre?

.....

r) Quin fou el pacte que M. Brouart féu amb la família de Maria i amb els Soets? Què pretenia realment?

.....

s) En què consisteix la famosa maledicció del Graal càtar?

.....

3. T'hauràs fixat que els capítols de la novel·la vénen assenyalats únicament amb un número. Inventa un títol per a cadascun d'ells tot tenint en compte el seu contingut.

4. Escriu el nom dels personatges principals i resumeix en una frase allò que caracteritza el seu comportament:

PERSONATGE	FRASE

5. Emplena ara la graella amb les fórmules de tractament i la seua abreviatura corresponent:

IDIOMA	TRACTAMENT	ABREVIATURA
francès	Madame/ Monsieur	Mme/ M.
català		
castellà		
anglès		
italià		
alemany		

6. Ja saps que la família dels Soets tenien com a cognom Fontanet, que és originari d'Occitània. Et proposem buscar l'origen dels teus cognoms i també dels cognoms dels teus pares.

7. Qui és el narrador de la novel·la? En quina persona narra els fets? De quin tipus és eixe narrador? Creus que hi ha altres narradors? Digues quins i assenjala les pàgines en les quals apareixen.

8. Després d'haver realitzat les activitats anteriors, és un bon moment per analitzar el desenvolupament dels fets narrats:

a) Com hauràs observat, hi ha un moment en la novel·la en el qual la línia argumental es bifurca en dues línies d'esdeveniments que es desenvolupen simultàniament i que tornen a unir-se més endavant. Indica en quin moment es produeix eixa separació i el seu rencontre, i com progressa la narració al llarg dels distints capítols.

.....

b) Defineix els conceptes d'analèpsia i prolepsis i copia algun fragment en què es produïsquen aquests fenòmens.

.....

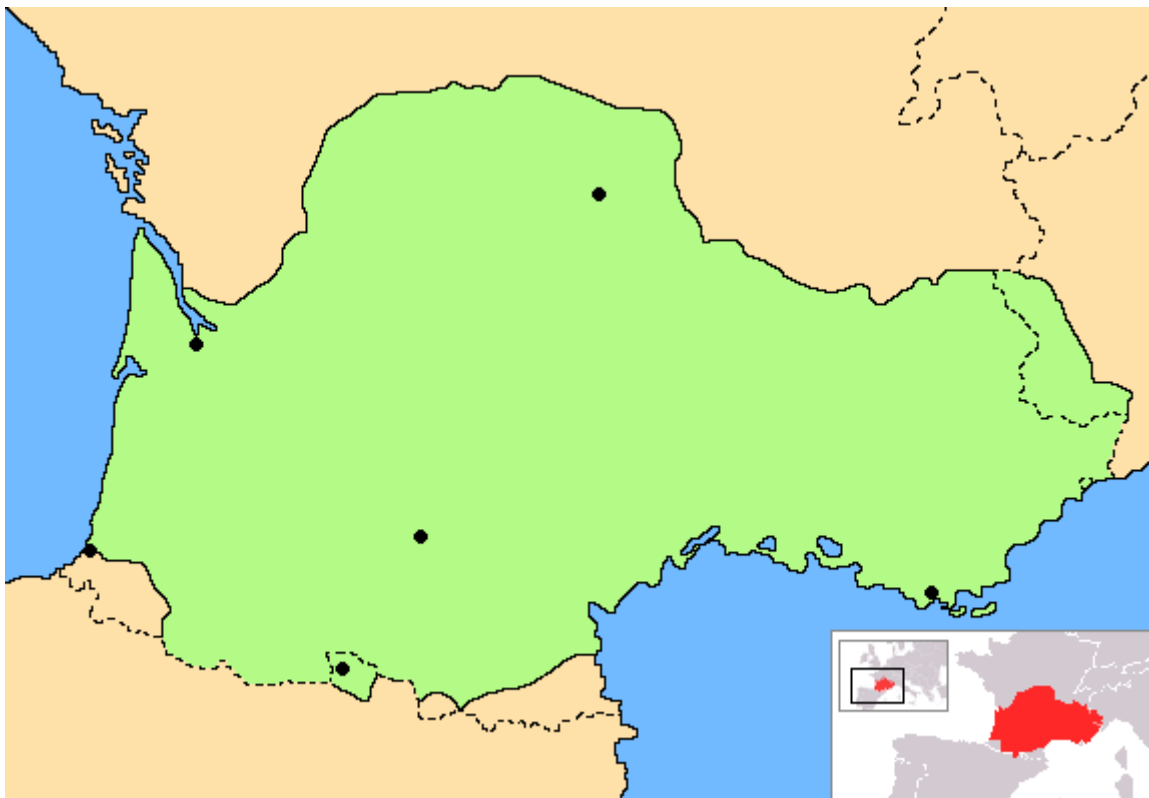

9. A més a més, la novel·la està plena de referències temporals que ens ajuden a emmarcar els fets en una línia cronològica. Ompli la graella amb les dates que s'esmenten i els esdeveniments més rellevants que s'hi produeixen en eixes dates:

DATA	FET
2 de juliol	Maria se'n va a Carcassona.

10. Ara revisa les descripcions que es fan de les diferents ciutats al llarg de la novel·la (per exemple a les pàgines 18, 33...) i fes-ne una semblant del teu poble o ciutat. Recorda que has d'utilitzar almenys tres recursos literaris.

11. Ja saps que Maria i Charles dediquen quatre dies a recórrer els pobles pels quals passaren els càtars. Ací tens un mapa d'Occitània: col·loca les ciutats que s'esmenten i marca-hi l'itinerari de la ruta dels càtars. Tot seguit hauràs d'anotar a la graella quins monuments i altres llocs d'interès turístic visiten en cadascuna de les ciutats.

CIUTAT	MONUMENTS I ALTRES LLOCS

12. A continuació creareu la vostra pròpia ruta. En grups dissenyareu un follet amb els principals monuments d'interès turístic de la vostra comarca. Es tracta de marcar un itinerari pels principals pobles i ciutats tot incloent informació sobre cada monument i imatges d'ells.

13. Ves a les pàgines que s'indiquen al costat d'aquestes paraules i reescriu les frases en què apareixen utilitzant un sinònim adequat.

- generós (p. 12):
- intensa (p. 21):
- grandios (p. 36):
- nítida (p. 37):
- inestimable (p. 55):
- clandestina (p. 80):
- eufòric (p. 109):
- assenyat (p. 118):
- fort (p. 127):
- insòlits (p. 155)

14. Explica el significat d'aquestes frases fetes extretes de la novel·la i anota'n almenys cinc més amb el seu significat corresponent:

- refer-se com un gat acorralat (p. 10):
- airejar els draps bruts (p. 11):
- anar-se'n tot en orris (p. 12):
- ficar-se en la boca del llop de cos sencer (p. 26):
- eixir algú un calavera (p. 27):
- fer-ne cinc cèntims d'alguna cosa (p. 52):
- buscar-s'ho a pols (p. 91):
- fer-se fonedís (p. 102):
- llevar-se una llosa de damunt (p. 111):
- comprovar-ho en la pròpia carn (p. 115):
- gastar el darrer cartutx (p. 122):
- fer cara de circumstàncies (p. 134):

15. Explica l'ús de la cursiva en els casos següents:

- *hòmens bons* (p. 18)
- *boulevard* (p. 20)
- *Love and peace* (p. 37)
- *kleenex* (p. 29)
- *Manuscrit d'una heretge càtara: Elisenda Fontanet. 1244* (p. 58)
- *hall* (p. 76)
- *in situ* (p. 84)
- *La femme de la maison* (p. 85)
- *consolamentum* (p. 95)
- *messié* (p. 124)

16. T'hauràs adonat que, amb motiu dels assassinats i de les investigacions policials derivades d'aquests fets, abunda el lèxic i les expressions relacionades amb l'àmbit jurídic. Intenta explicar el significat de les que recollim aquí:

- fets circumstancials (p. 28)
- alçament del cadàver (p. 31)
- autòpsia (p. 31)
- secret de sumari (p. 38)
- imputar una persona un delicte (p. 93)
- llibertat condicional sota fiança (p. 93)
- prova definitiva que puga inculpar algú (p. 114)
- lloc dels fets (p. 114)
- proves acusatòries (p. 117)
- informe d'ofici (p. 126)
- alçar acta (p. 126)
- formalitzar una denúncia (p. 126)
- incisió d'arma blanca (p. 136)
- homicidi involuntari en defensa pròpia (p. 137)
- coartada (p. 149)
- ordre judicial (p. 151)
- absoldre algú (p. 151)
- presumpte assassinat (p. 154)
- sobreseure un cas (p. 158)

17. Imagina ara que eres un reporter i has de redactar una notícia sobre la mort d'Amiel. Repassa tots els fets, redacta-la d'acord amb l'estructura pròpia d'aquest tipus de text i fes servir algunes de les expressions que has après a l'activitat anterior. No oblidés posar un bon titular!

18. Segur que coneixes sèries televisives o pel·lícules basades en la investigació policial d'algun assassinat. Anota alguns títols i la seua sinopsi. També pots buscar a Internet el cartell i la fitxa tècnica.

19. Uneix amb fletxes aquestes oracions amb els recursos literaris corresponents:

metàfora	• Tremolava com una canya empesa pel vent (p. 20)
símil	• Guanyar-me la vida, però lluny de casa, m'entens? (p. 22)
hipèrbole	• (...) una espessa boira planava sobre el cas (p. 32)
antítesi	• (...) va donar vida a les pedres de la muralla, cansades d'esperar un atac enemic (p. 36)
interrogació retòrica	• (...) tothom quedà enamorat de la meua bellesa (p. 37)
personificació	• M. Brouart va fixar la mirada d'àguila en la maragda (p. 42)
	• Charles treia mil excuses a fi que jo... (p. 74)
	• La frescor de l'aire contrastava amb la tebior de la cova (p. 108)

20. Hi ha un moment en què Maria recorda com de unida estava al seu germà Pau quan eren més menuts i afirma que *la meua imaginació el captivava quan, de petit, li relatava els contes que jo havia llegit i els transformava en afegir noves aventures* (p. 12). Doncs ara et toca a tu! Tria un conte tradicional que conegues i relata'l afegint noves aventures.

21. Un dels temes que es tracta a la novel·la és el consum de drogues, tant per part de Pau, germà de Maria, com d'Amiel. Llegeix aquestes afirmacions que trobem a la novel·la sobre el consum de drogues i dóna la teua opinió al respecte:

- (...) la droga no el duria enlloc (p. 10)
- (...) quan la droga ja havia començat a fer els seus efectes, va estar a punt d'agredir-me en dues ocasions (p. 10)
 - (...) va voler refermar equivocadament la seua personalitat, en una cursa desenfrenada de desinterès pels estudis i d'entrada en el món imprevisible de les drogues (p. 12)
 - Al principi, fins i tot ho trobava divertit, ell, quan va començar a prendre les primeres cerveses, empès pels amics, els caps de setmana (p. 12)
 - (...) prenia droga de disseny que li permetia estar eufòric tota la nit (p. 12)
 - (...) va ser més forta la pressió dels amics i de l'ambient, i molt feble la seua voluntat (p. 12)

22. Ara llegeix la descripció que Maria fa del seu germà a la pàgina 13 del llibre i parla'n dels efectes físics que tenen les drogues.

23. A la mateixa descripció hi trobem l'expressió *visió desagradable, esperpèntica*. Ens centrarem ara en aquest darrer concepte: l'esperpent.

a) Què significa?

.....

.....

b) Qui va ser el seu creador?

.....

.....

c) Esmena algunes obres literàries que es puguin qualificar d'esperpèntiques.

.....

.....

d) Quin significat creus que té a la descripció de Pau? Substitueix-la per algun sinònim.

.....

.....

24. Maria viatja a Carcassona al mes de juliol i assisteix a diferents «actes estiuençs», és a dir, festes i espectacles que se celebren a la ciutat. Quins són aquests actes culturals? Comenta quines festes o espectacles turístics se celebren a la teua localitat o al lloc on estiueges. En què consisteixen? Quins són els que més t'agraden a tu?

25. A la pàgina 54 del llibre s'esmenta el nom de Parsifal, famós heroi que dóna títol al poema de Wolfram von Eschenbach. Busca aquest poema a Internet i fes-ne un resum de l'argument.

26. Fes un comentari personal de la següent frase extreta del manuscrit d'Elisenda i relaciona-la amb alguna situació semblant que conegues: *A les forces del mal els ha entrat la cobdícia de quedar-se les nostres terres i els nostres béns i no pararan fins a aconseguir-ho amb l'excusa de la nostra heretgia...* (p. 68).

27. Al capítol 14 apareixen esmentades algunes obres del pintor albigés Toulouse-Lautrec. Busca informació sobre aquest artista a Internet i també imatges de les obres que se citen. Quins trets caracteritzen el modernisme? i l'Art Nouveau?

28. Amb l'ajuda del professor de Francès, tradueix al català aquestes expressions:

- *lycée* (p. 10)
- *Pardonnez-moi* (p. 20)
- *Je suis en retard!* (p. 20)
- *Ne pleure pas, s'il vous plaît, mon amour* (p. 21)
- *boulevard* (p. 21)
- *Ça va, Maria?* (p. 22)
- *Merci beaucoup* (p. 23)
- *Pas de quoi* (p. 23)
- *Tu es bienvenue chez nous* (p. 23)
- *Jolie* (p. 35)
- *Merveilleux!* (p. 38)
- *Mon Dieu!* (p. 41)
- *enchanté* (p. 42)
- *Il n'est pas possible!* (p. 42)
- *Allo, allo, nous sommes ici...* (p. 105)
- *Qu'est-ce que vous avez dit, mademoiselle?* (p. 111)
- *La Pierre...* (p. 171)

29. Al llarg de la novel·la es fa referència a la novel·la d'*Alicia al país de les meravelles*. Coneixes l'argument? I el seu autor? Quin és el significat d'aquesta novel·la? Comenta la frase *Sempre hi haurà un xoc entre l'imaginari d'Alicia en terra de meravelles i la realitat més enterca i cruel* (p. 116).

30. Llegeix atentament aquestes paraules que Maria diu en relació als seus pares i després escriu la teua opinió al respecte: *Des que va morir el Pau, havien canviat completament. Em van animar a continuar els estudis. Estaven pendents de tot allò que necessitava. En fi, no em volien deixar perdre, a mi, com havien perdut el meu germà. Havia quedat com a filla única, i s'havien adonat del valor dels fills i de la importància d'educar-los i no deixar-los escapar en mig de la voràgine del món actual, tan ple de paranys.* Després organitzeu un debat a classe per tal de posar en comú les vostres idees.
31. L'última visita de Maria a Carcassona transcorre durant les festes de Nadal i ella ens fa una descripció de com s'adornen les cases i quins són els menjars i les activitats típiques d'aquestes dates. Fes tu el mateix i descriu com se celebra el Nadal a ta casa.
32. Et proposem ara un treball en grup. Es tracta de planificar un viatge a Carcassona per a dues persones durant un cap de setmana al mes de juliol. En primer lloc, heu de triar les dates, el mitjà de transport i l'allotjament que preferiu i, darrerament, s'encarregareu de tot allò relacionat amb les dietes, les visites turístiques i altres activitats d'oci que puguen gaudir en aquesta bella ciutat. Quin seria el preu del vostre viatge?
33. A partir de tota la informació que t'ofereix la novel·la sobre els càtars, redacta un text expositiu en què recull les idees, creences, conductes i formes de vida més rellevants del catarisme. A continuació, fareu una exposició oral als vostres companys així que prepareu un guió amb les idees fonamentals. Pots acompanyar-la d'un Power Point.